

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 november 2008

Mål nr

B 3372-08

KLAGANDE

PS

Ombud och offentlig försvarare: Advokat CR

MOTPART

Riksåklagaren

SAKEN

Framkallande av fara för annan m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Göta hovrätts dom den 2 juli 2008 i mål B 1479-08

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar på så sätt hovrättens dom att åtalet för framkallande av fara för annan ogillas och påföljden bestäms till fängelse åtta (8) månader.

För försvaret av PS i Högsta domstolen tillerkänns CR ersättning av allmänna medel med ettusentrehundrafemtioen (1 351) kr för arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 270 kr.

Vad hovrätten förordnat om sekretess skall bestå.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

PS har yrkat att åtalet för framkallande av fara för annan skall ogillas och att fängelsestraffet skall sättas ned.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

För det fall Högsta domstolen ogillar åtalet för framkallande av fara för annan har riksåklagaren åberopat 36 kap. 3 § brottsbalken som grund för yrkandet om förverkande av de i beslag tagna plankorna.

DOMSKÄL

PS har enligt hovrättens i denna del inte överklagade dom gjort sig skyldig till olaga hot, ofredande, häleri, rattfylleri, narkotikabrott, ringa narkotikabrott, vapenbrott och brott mot vapenlagen.

Frågan i Högsta domstolen är om PS dessutom har gjort sig skyldig till framkallande av fara för annan. Av utredningen i den delen framgår att PS på en grusbelagd infartsväg till sin fastighet grävt ner två plankor, som han dessförinnan hade försett med 27 respektive 35 femtums spikar. Plankorna var placerade parallellt med en meters mellanrum tvärs över vägen. Av åberopade fotografier framgår enligt tingsrättens bedömning att cirka 5 cm av spikarnas vassa ändar stack upp ovanför gruset. Två polismän, som i tjänsten skulle besöka fastigheten, såg en varningsskylt som PS satt upp vid infarten på vilken det stod ”STOPP Körning sker nu på egen risk!!!” De parkerade sin bil och gick sedan fram mot huset. De upptäckte då spikarna som stack upp ur gruset.

Enligt 3 kap. 9 § brottsbalken skall den som av grov oaktsamhet utsätter annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom dömas för framkallande av fara för annan.

För straffansvar krävs att faran har varit konkret. Det betyder att fara skall ha uppkommit i ett enskilt fall. Däremot krävs inte att det skall vara möjligt att peka ut den eller de som kommer att bli utsatta för fara redan när gärningen företas. Inte heller krävs att den konkreta faran uppstår samtidigt som den fareskapande gärningen företas; det är tillräckligt att någon därefter hamnar i farozonen.

När det sedan gäller frågan hur stor faran skall ha varit finns olika formuleringar i doktrin och i praxis. Strahl har framfört att domstolen skall ställa frågan hur det brukar gå i liknande fall (Allmän straffrätt i vad angår brotten, s. 45 f.), medan Jareborg anför att en relevant följd skall ha varit plausibel (Brotten, Första häftet, 1984 s. 166 och 194 f.). Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2004 s. 176 (se s. 190), i frågan om hur hög grad av sannolikhet som krävs, uttalat att faran eller risken inte får ha varit försumbar eller att den skall ha varit beaktansvärd. (Se även NJA 1987 s. 490 och 1995 s. 448.)

I 3 kap. 9 § brottsbalken anges inte närmare vad som skall förstås med uttrycket svår kroppsskada. Kriminaliseringen av framkallande av fara för svår kroppsskada, liksom för allvarlig sjukdom, tillkom på Lagrådets initiativ. Det till Lagrådet remitterade förslaget hade begränsats till att avse endast fara för annans liv. I Lagrådets yttrande anfördes oförsiktighet med farliga smittämnen, läkemedel eller radioaktiva ämnen som exempel på framkallande av fara som enligt Lagrådet också borde föranleda straff (NJA II 1962 s. 112). Inte heller i bestämmelsen om grov misshandel i 3 kap. 6 §, som också innehåller uttrycket svår kroppsskada, finns några anvisningar om vad som avses. Enligt förarbetena faller uppenbarligen under uttrycket, liksom enligt strafflagens motsvarande bestämmelse, ”förlust av talförmåga, syn eller hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel”, men också annan anatomiskt sett mindre svår skada som för den skadade har särskilt stor betydelse (NJA II 1962 s. 108; se även Brottsbalken, En kommentar, Supplement 15, jan 2006, s. 3:40).

Det kan anmärkas att om en skada faktiskt inträffar, kan ansvar för vållande till kroppsskada enligt 3 kap. 8 § brottsbalken aktualiseras. I så fall ställs inga krav på att det skall vara fråga om en svår kroppsskada; i det lagrummet är det tillräckligt att det är fråga om en kroppsskada som inte är ringa.

Åklagaren har påstått att PS, genom att på grusvägen gömma de två spikförsedda träplankorna, av grov oaktsamhet utsatt annan för fara för svår kroppsskada.

Riksåklagaren har i fråga om vilka skador som kunde ha inträffat anfört följande:

”Det är svårt att förutsäga vilken eller vilka skador som skulle kunna drabba en person som hade att till fots passera de uppstickande spikarna. En tänkbar skada är självfallet den att en lång spik tränger in i en fot. Den skadan är måhända av mer begränsad art, även om den ger upphov till betydande smärta och olägenheter. En sådan skada torde dock i sig inte omedelbart vara av så allvarligt slag att den kan medföra ansvar enligt lagbestämmelsen.

Det finns dock även andra skador eller följdverkningar som kan tänkas uppstå eller i vart fall inte kan uteslutas. Tingsrätten anger, som ett exempel på en svår kroppsskada som kunde ha uppkommit, att ett öga kunde ha skadats. Jag håller med om att det kan anses ha förelegat en inte försumbar risk, att någon vital och ömtålig kroppsdel kunde ha skadats på ett sådant sätt att en svår kroppsskada uppstått omedelbart, om den person som skulle passera spikarna av någon anledning tappade balansen. Andra och kanske i än högre grad tänkbara svåra skador kan bestå i exempelvis att ett sår infekteras på ett elakartat sätt eller att en spik går igenom foten så olyckligt att vitala delar för fotens funktion träffas och slås ut för kanske lång tid.”

Fastän det var ljust när polismännen kom till platsen och deras uppmärksamhet skärpts av varningsskylten, fanns en risk att någon av dem skulle trampa eller snubbla på en spikbräda och därvid skadas. Faran var alltså konkret. Sannolikheten för att en polisman skulle drabbas av en sådan svår

kroppsskada som avses i 3 kap. 9 § brottsbalken var emellertid så låg att risken inte var beaktansvärd.

Åtalet för framkallande av fara för annan skall därför ogillas.

Vid denna utgång bör fängelsestraffet sättas ned något och de i beslag tagna plankorna förverkas med stöd av 36 kap. 3 § 1 brottsbalken.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Torgny Håstad, Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström, Anna Skarhed och Lena Moore (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Ove Nilsson